

حقه برای اعتراض چهار دهه بعد از انقلاب

فراز و نشیب اصل بیست و هفتم قانون اساسی از تصویب تا اجرا

قانون اساسی باشد. در این میان عده‌ای معتقدند باید برای برگزاری تجمعات مکانی در نظر گرفته شود؛ «هایدپارک ایرانی». بیست و دوم آذرماه ۱۳۹۶ بود که عیسی فرهادی، فرماندار تهران پیشنهادی برای برگزاری تجمعات ارائه کرده و گفته بود: «خوب است محلی را برای تجمعات مردم در تهران تعیین کنیم تا هر کسی که خواست اعتراض کند، به آنجا برود و مسئولان هم آنجا در جمع مردم حاضر شوند». اگر چه آن زمان فرماندار توضیح بیشتری درباره پیشنهادش ارائه نکرد، اما همان زمان عباس سلیمی نمین، فعال سیاسی اصولگرا در گفت و گو با روزنامه شرق در پاسخ به سخنان فرماندار چنین گفته بود: «ظاهراً آقای فرماندار تازه از لندن بازگشته است!» احمد شیرزاد، از فعالان اصلاح طلب هم همان زمان گفته است: «چنین پیشنهادی در واقع تصویری کاریکاتور گونه از آزادی بیان است و نباید اصل موضوع را این گونه به تمسخر گرفت.» اما آنچه مهم است اینکه تجمع سیاسی در تهران برگزار نمی شود و تجمع های صنفی در نهایت در مقابل ساختمان مجلس در میدان بهارستان برگزار می شود. تجمعاتی که در نهایت با برخورد هایی هم مواجه می شود.

بعد از آن شورای شهر تهران با استناد به اصل ۲۷ قانون اساسی تصویب کرد، مکان هایی در اختیار شهروندان قرار گیرد که در آن تجمع و اعتراض کنند. احمد مسجد جامعی از طراحان و موافقان این طرح همان زمان گفته بود فرض اینکه اختصاص مکانی برای تشکیل تجمعات اعتراضی مردم در تهران که اجرای این پیشنهاد محدود کننده آزادی های مصرح در قانون اساسی دانسته شده، درست نیست و اگر این بدبینی را کنار بزنیم، این طرح نه تنها محدود کننده نیست بلکه ایجاد یک امکان جدید است. تجمع در محل های دیگر با لایحه است، در تبصره مصوبه هم ذکر شده که تجمعات در محل های دیگر آزاد است. این طرح با عنوان «الزام شهرداری تهران به تعیین مکان مناسب برای تشکیل اجتماعات اعتراضی» در شورای شهر تصویب شد اما مابیت تطبیق مستقر در فرمانداری آن را مابغیر با قانون اعلام کرد. پس از این وقایع بود که ۲۰ خرداد ۱۳۹۷ دولت مصوبه ای برای تعریف مکان هایی که مردم بتوانند در آنجا اعتراضات خود را مطرح کنند به تصویب رساند، اما حدود یک سال بعد در ۲۶ شهریور ۱۳۹۸ دیوان عدالت اداری مصوبه دولت را ابطال کرد. حالا بار دیگر در روز های پایانی آبان ماه و اوایل آذر ماه پیشنهاد تعیین مکانی برای برپایی تجمعات اعتراضی بر سر زبان ها افتاده است: طراحان هایدپارک ایرانی به دنبال آن هستند که علاوه بر آنکه تجمعات در مکانی امن و به دور از هرج و مرج برگزار شود، از سرایت آن نیز به مکان های دیگر جلوگیری شود؛ ایده ای که در دو سال گذشته بارها طعم تلخ شکست را چشیده است و هر بار جامعه بیشتر از گذشته می خواهد اصل بیست و هفتم قانون اساسی اجرا شود.

■ آزادی تجمع در میان برگه های تاریخ

سی و یکم شهریور ماه ۱۳۵۸ بود که بیست و ششمین جلسه بررسی نهایی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برگزار شد؛ ریاست جلسه به عهده دکتر «سید محمد حسینی بهشتی»، نایب رئیس مجلس خبرگان بود. آن روز «محمد صدوقی» در نطق

لیلا ابراهیمیان

روزنامه نگار



بیست و پنجم آبان ماه خیابان های تهران به همراه ۲۸ استان دیگر شلوغ می شود؛ اعتراضی که با افزایش قیمت بنزین در شامگاه جمعه ۲۴ آبان ماه ۱۳۹۸ آغاز می شود و طبقات تهیدست شهری را به همراه کارگران و بخشی از طبقه متوسط علیه سیاست های اقتصادی دولت به خیابان می کشاند؛ دامنه اعتراض گسترده تر می شود و شعارها از مطالبه معیشتی تا مطالبه سیاسی و اجتماعی رایبان می کند؛ اما اعتراض در ادامه رنگ خون و خشونت به خود می گیرد و هنوز از علت این خشونت ها، تعداد کشته شده ها و گروه های درگیر اطلاع شفافی در میان نیست. مجلس به دنبال کمیته تحقیق و تفحص است و دولت به دنبال دلجویی و عده ای، از گروه های نفوذی و تروریستی می گویند.

■ دو آیین نامه، یک قانون، یک طرح

هر بار که جامعه از حق اعتراض خود می گوید، اعتراضی که در اصل بیست و هفتم قانون اساسی به رسمیت شناخته شده، بیشتر با برخورد های سیاسی و سلیقه ای و عدم اجرای درست اصل بیست و هفتم قانون اساسی روبه رومی شود. البته برای تعیین چگونگی اجرای این قانون تاکنون دست کم دو آیین نامه و یک قانون تدوین شده است؛ اولی آیین نامه چگونگی تأمین نظم و امنیت اجتماعات و راهپیمایی های قانونی مصوب سال ۱۳۸۱ در هیأت دولت، دومی بندخ ماده ۱۳ قانون جدید احزاب مصوب سال ۱۳۹۵ و سومی دستورالعمل اجرایی تأمین نظم و امنیت در مراسم اجتماعات و راهپیمایی های قانونی مصوب شورای امنیت کشور در سال ۱۳۹۵ که البته متن این مصوبه آخر محرمانه است و تنها به استنادی ها و فوایدی ها از طریق وزارت کشور اعلام شده است؛ باین حال تاکنون با بسیاری از درخواست ها برای برگزاری تجمعات و راهپیمایی ها به استناد همین مصوبه محرمانه، مخالفت شده و هیچ کدام از این آیین نامه ها و قوانین نتوانسته منجر به اجرای اصل بیست و هفتم قانون اساسی شود. موضوعی که در جریان اعتراض دی ماه سال ۱۳۹۶ و مخالفت با درخواست برگزاری تجمعات حزبی از سوی وزارت کشور چالش برانگیز شد؛ همان طور که در سال ۱۳۸۸ بارها درخواست برگزاری تجمع از طرف مخالفان و منتقدان دولت به نتیجه ای نرسید. عدم اجرای اصل ۲۷ قانون اساسی در دی ماه ۱۳۹۶ و برخورد های سلیقه ای با درخواست راهپیمایی ها باعث شد تا بهر روز بنیادی و احمد مازنی نمایندگان مجلس دهم و عضو فراکسیون امید و طرح برای اجرای اصل ۲۷ قانون اساسی آماده کنند. طرح نحوه تشکیل اجتماعات که در نهایت سر نوشت آن نامعلوم شد.

■ هایدپارک ایرانی

آیین نامه، قانون و طرح هیچ کدام نتوانسته محرک اجرایی شدن اصل بیست و هفتم



علی محمدی / ایران